

Острог в творчості та науково-організаційній діяльності проф. Л. Винара

Професор Любомир Винар із США належить до тих вчених, що відіграють важливу роль в розвитку української науки в діаспорі. В міжнародному науковому світі Л. Винар відомий як вчений широкого діапазону (він є автором цінних праць з історії української козаччини, історії культури, історіографії, джерелознавства, методології історичного досліджу, бібліографії та інших спеціальних історичних дисциплін) та організатор наукового життя в діаспорі. В 1963 р. професор Винар ініціював створення журналу “Український історик”, який згодом став друкованим органом Українського історичного товариства (далі – УІТ), заснованого в 1965 р. До сьогодні УІТ належить провідна роль у нарощуванні знань, розв’язанні дискусійних питань, координації історичних досліджень в діаспорі.

За останні роки постаті Л. Винара, зокрема характеристики його наукової та організаційної діяльності, а також історії становлення, діяльності УІТ та журналу “Український історик” присвячено чимало наукових публікацій українських та зарубіжних дослідників¹.

В межах даної статті ми спробуємо висвітлити лише один з аспектів багатогранної наукової та організаційної діяльності Л. Винара, що в майбутньому допоможе здійснити об’єктивне ґрунтовне дослідження постаті вченого. В науковому доробку проф. Л. Винара присутні дослідження, які безпосередньо, і опосередковано пов’язані з історією нашого міста. Проте найбільше проф. Винара з Острогом пов’язує його діяльність як президента УІТ, а саме ініціатива створення та організація діяльності осередку Товариства в Острозі. Тому метою цієї статті є висвітлити значення м. Острога в житті та творчості Л. Винара. Досягнення даної мети передбачає розв’язання ряду завдань: дати аналіз публікацій дослідника, які стосуються історії Острога; висвітлити історію Острозького осередку Товариства, виокремити основні етапи становлення та проаналізувати напрямки його діяльності; визначити роль УІТ та Л. Винара особисто у розвитку Острозької академії.

В якості джерел при написанні даної статті було використано, насамперед, листування професора Л. Винара з доктором історичних наук, професором М. Ковальським, опубліковане в збірнику наукових праць “Осягнення історії”² (тематично ці листи охоплюють особисті і родинні справи, наукову діяльність, заплановані історичні праці М. Ковальського та УІТ, постановня осередку Товариства в Острозі і його розвиток в Україні та ін.); статті М. Ковальського, опубліковані в “Українському історичному” та

інших періодичних виданнях, які інформують про заснування та організаційну структуру осередку³, а також публікації вченого, присвячені аналізу наукової діяльності Л. Винара⁴; наукові праці та публікації Л. Винара, присвячені історії українського друкарства, гасла Енциклопедії України (Encyclopedia of Ukraine). Матеріали рубрики “Хроніка” журналу “Український історик”, в якому з 1995 р. періодично з’являлась інформація про співпрацю УІТ і Острозької академії та діяльність осередку Товариства в Острозі, набули значення джерельних матеріалів і також були використані з цією метою.

Ряд українських дослідників, що вивчають історію історичної науки в діаспорі зверталися в своїх працях до історії діяльності УІТ і в цьому контексті згадували острозький осередок УІТ. Так А. Атаманенко присвятила ряд публікацій історії УІТ загалом⁵ та Острозького осередку зокрема⁶, а також в окремій статті проаналізувала вищезгадане листування Л. Винара та М. Ковальського. Л. Сакада, аналізуючи історію становлення журналу “Український історик”, характеризує діяльність УІТ та його осередків в Україні⁷. Ю. Макар проаналізував співпрацю УІТ та наукових установ в Україні.

Як уже зазначалось, Л. Винар є непересічним науковцем. Його творчість є дуже багатогранна. Крім ґрунтовних досліджень з історії та історіографії, в його науковому доробку присутні важливі студії і довідкові видання, присвячені вивченню української та інших етнічних спільнот в США. Окремою ділянкою його наукової праці є дослідження життя і творчості Михайла Грушевського, він започаткував нову наукову галузь – грушевськознавство, що сьогодні розвивається спільними силами науковців в Україні та діаспорі.

Місто Острог в творчості Л. Винара згадується в контексті висвітлення певних історичних подій. У 1963 р. вийшла його монографія “Історія українського раннього друкарства 1491–1600”⁸. Окремий розділ праці присвячений історії Острозької друкарні, яку вчений назвав найвизначнішим друкарським осередком в Україні. Автор детально відтворив історію створення Острозької Біблії, а також коротко охарактеризував інші острозькі друки. Окрім згаданої монографії, історія та розвиток українського друкарства відображені Л. Винарем в циклі статей.⁹

Окрему увагу в своїй творчості Л. Винар присвятив дослідженню видатних постатей в українській історії. Серед них – Северин Наливайко – випускник Острозької академії, сотник кн. Острозького. Зокрема вчений зазначає: “...Наливайко зумів об’єднати біля себе козакуючі людей і зорганізувати нове козацьке товариство, нову козацьку формуцію, яка відіграла важливу роль в історії України і суміжних країн у 1594-1595”¹⁰. Досліджуючи історію козацтва, Л. Винар неодноразово звертався до постаті кн. К.-В. Острозького. Зокрема в контексті опису подій молдавських походів

козаків у 90-х рр. XVI ст. та загалом ролі козаків у зовнішній політиці Речі Посполитої. Так, Л. Винар згадує кн. Острозького як впливового політичного діяча в дослідженні про дипломатичну місію Олександра Комуловича в Україну 1594 р. Крім того, серед джерел, які Л. Винар використовував, досліджуючи козацькі походи в Молдавію, знаходимо листування кн. Острозького з кн. Радзівілом, листи С. Наливайка та Г. Лободи до кн. Острозького. В працях Л. Винара згадується і князь Януш Острозький, а саме його роль у захопленні козаків до походів на Туреччину¹¹.

Професор Винар також є автором понад 100 гасел в Encyclopedia of Ukraine (Енциклопедія України) – українознавчого англомовного видання, опублікованого на основі “Енциклопедії українознавства”. Енциклопедія є цінним джерелом про Україну. В ній Л. Винар помістив гасла, що безпосередньо стосуються історії Острога. В одному з них висвітлюється історія роду князів Острозьких¹². Л. Винар називає одну з версій його походження – від турово-пінської лінії династії Рюриковичів і вказує на те, що більшість науковців дотримуються саме цієї версії походження великого руського роду. Називає також всіх князів роду від Данила Дмитровича, коротко характеризуючи діяльність кожного з них, називаючи при цьому зміни у володіннях, титули та роль, яку відігравали Острозькі у політичному житті держави. Постать князя Костянтина-Василя Острозького Л. Винар характеризує в окремій статті¹³. Він називає його найбільш впливовою політичною фігурою в Литовсько-Руській державі та, згодом, Речі Посполитій. Вказує на його стійку політичну позицію щодо українців під час підписання Люблінської унії (1569), а також зазначає його роль як оборонця православ'я. Крім зазначених гасел, Л. Винар є також автором інших енциклопедичних статей з історії України XVI-XVII ст., які в певній мірі стосуються історії Острога ранньо-модерного періоду¹⁴.

Науково-організаційна діяльність Л. Винара, охоплює його редакторську працю, діяльність в українських та американських наукових установах і університетах, організацію і участь в наукових конференціях. Сьогодні Л. Винар як голова УІТ проводить активну науково-організаційну діяльність в Україні, яка пов'язана насамперед із заснуванням та організацією діяльності українських осередків УІТ, що діють переважно при університетах і об'єднують істориків різних генерацій. Діяльність цих осередків, що координуються з центральної управи, пов'язана з організацією і проведенням наукових конференцій та семінарів різних рівнів, співпрацею в журналі “Український історик”, спільними видавничими проектами тощо. В Україні осередки УІТ діють у Львові, Києві, Дрогобичі, Чернівцях, Одесі, Луцьку, Чернігові, Кам'янці-Подільському, Ужгороді, Донецьку. В 1995 р. осередок УІТ був створений і в Острозі.

Власне, зі створенням Острозького осередку УІТ розпочинається плідна співпраця Л. Винара з М. Ковальським, яка пізніше переросла в співпрацю

УІТ та Острозької академії. Загалом можна виділити основні напрямки, в яких ця співпраця проходила: науково-організаційний та науково-видавничий. Перший пов'язаний насамперед із роботою по створенню Острозького осередку УІТ. Острозький осередок постав 29 листопада 1995 р. завдяки особистим контактам проф. Л. Винара й проректора з наукової роботи тоді ще Острозького колегіуму Національного університету “Києво-Могилянська академія”, відомого вченого проф. Миколи Ковальського. Генезу знайомства з М. Ковальським Л. Винар висвітлив в коментарі до одного з листів вченого, опублікованого в “Наукових записках” Національного університету “Острозька академія”¹⁵. Спочатку вчені спілкувалися між собою по телефону, пізніше зав'язалося листування. Розпочалася співпраця в “Українському історичному”, а з 1994 р. з ініціативи Л. Винара М. Ковальський був включений до редколегії журналу. Власне в цей час відбувається активна робота щодо створення Острозького осередку УІТ при Острозькому Вищому Колегіумі Національного університету “Острозька академія”. З листування двох вчених можемо відтворити поступовий процес підготовки та організації до становлення УІТ в Острозі. М. Ковальський ділився з Л. Винаром як успіхами, так і проблемами та перешкодами, які поставали в процесі створення установи.

25 листопада 1995 р. відбулися збори ініціаторів-засновників Острозького осередку УІТ. Ініціативна група складалася з 9 осіб. Про створення осередку М. Ковальський писав до Л. Винара: “Наприкінці листопада 1995 р. в Острозі за дорученням та рекомендацією д-ра проф. Л. Винара ми створили Острозький осередок УІТ та кореспондентський пункт “Українського історика”. Наш осередок поширює свою діяльність на весь регіон Великої Волині”¹⁶. На першому засіданні обрано керівні органи осередку – його головою М. Ковальського, заступником П. Кулаковського, секретарем А. Атаманенко. Тоді ж було затверджено і статут, що складається з семи розділів (I – Загальні положення, II – Мета і завдання, III – Членство, IV – Права членів, V – Виключення і вихід з осередку, VI – Керівні органи, VII – Розпуск осередку). Згідно статуту метою Острозького осередку УІТ є об'єднання дослідників історії, культури, етнології Волині, а також активних прихильників-українознавців вивчення історії України в цілому й свого краю зокрема. Варто зауважити, що Острозький осередок став першим в Україні, який на основі статуту УІТ розробив власний статут, який став основою для створення статутів інших осередків в Україні¹⁷.

Про появу Острозького осередку громадськість було оповіщено редакційним повідомленням на сторінках “Українського історика”. Зокрема було зазначено: “Виникнення Острозького осередку УІТ на Волині має велике значення в розбудові українського наукового життя і історичної науки в Україні”¹⁸.

Паралельно із залагодженням питань, що стосувалися організаційної роботи осередку, почалася підготовка конференції до 130-річчя від дня

народження М. С. Грушевського “Велика Волинь у науковій та громадській діяльності М. С. Грушевського”. Про перебіг підготовки конференції дізнаємося з листів М. Ковальського до Л. Винара. До участі в конференції планувалось залучити широке коло дослідників, які представляли б всі регіони України, але зголосилась лише частина. Вони представляли Київ, Львів, Кам’янець-Подільський, Житомир, Рівне. Серед зарубіжних гостей, запрошених на конференцію, були: Л. Винар, Д. Грабович, Ф. Сисин, З. Когут, та учень М. Ковальського, на той час співробітник КІУС С. Плохій¹⁹. Конференція відбулася 28 вересня 1995 р. Відповідно до програми, було виголошено 16 доповідей грушевськознавців. Пізніше частина з них була опублікована в “Українському історичу”. Результатом конференції стало започаткування “волинського грушевськознавства”, що в свою чергу уможливило розширення тематики цієї важливої галузі українознавчої науки. В інформаційній статті по перебіг конференції А. Атаманенко зокрема зазначила: “Можна без перебільшення ствердити, що завдяки посиленій праці проф. М. Ковальського, голови осередку УІТ в Острозі і його співробітників, конференція в Острозі дала тривалий вклад в наукову дисципліну грушевськознавства”²⁰.

По проведенні конференції був складений план подальшої діяльності осередку. В одній із статей, присвячених висвітленню діяльності Острозького осередку, М. Ковальський зазначив, що завдяки підтримці науковою літературою головної управи УІТ, насамперед проф. Л. Винара “розповсюджуємо останні числа “Українського історика” в місті й регіоні серед членів та симпатиків УІТ. Ставимо питання про ширше залучення до написання статей до “Українського історика” острожан, співробітників академії та місцевих краєзнавців. На базі Острозького осередку УІТ планується створити лекторій і науковий семінарій із біоісторіографії...”²¹. Про успішність роботи Острозького осередку УІТ говорить Л. Винар у листі до М. Ковальського від 17 березня 1996 р.: “Радію, що під Вашим проводом Осередок так гарно розвиває працю – за це Президія УІТ і усі ми Вам дуже вдячні. Спільними силами причинимось до справжнього відродження нашої наукової історіографії...”²².

Окремо варто відзначити діяльність управи Товариства та особисто Л. Винара у поповненні фонду бібліотеки Острозької академії. В одному з листів до М. Ковальського Л. Винар писав: “Я вірю, що в короткому часі Острозька академія стане центральним науковим осередком в Україні і УІТ, в міру спроможності, допоможе академії в її науково-академічній праці.... Ми хочемо також розбудувати Вашу бібліотеку і радо з Вами і Паном Ректором підпишу звернення до громадянства і установ українських в Америці, Канаді, Європі”²³. В “Українському історичу” за 1997 р. знаходимо інформацію про те, що при Острозькій академії вирішено заснувати Бібліотеку УІТ, в якій будуть зберігатися усі видання товариства та, що “... Українське історичне товариство одночасно бажає допомогти Острозькій

академії в розбудові їхньої університетської бібліотеки... Просимо усі українські видавництва в діаспорі і усіх членів УІТ допомогти в розбудові бібліотеки Острозької академії”²⁴. Окрім повного комплекту “Українського історика” та цінних видань УІТ, що надійшли до Острозької академії, Л. Винар періодично надсилає до університету книги з власної бібліотеки, що поступово сформували окрему приватну колекцію УІТ та проф. Любомира Винара. Передані Л. Винаром англomовні видання поповнили фонд ресурсного центру.

Пам’ятною подією став подарунок острозькому Музею книги та друкарства від Анни та Любомира Винарів: в червні 2000 р. родиною Винарів була передана колекція книжкових мініатюр, яка і нині користується великою популярністю серед відвідувачів музею.

Віхою розвитку Острозького Осередку УІТ стало святкування 70-річного ювілею М. Ковальського. Науковці і ректорат Острозької академії ухвалили укласти і видати збірку праць на пошану ювіляра. До цієї справи долучився й проф. Л. Винар, який очолив редколегію видання.

Перший візит Л. Винара до Острога у 1999 р. сприяв подальшому зміцненню стосунків Острозького осередку з головною управою УІТ. 24 серпня 1999 р. було прийнято ухвалу про надання проф. Любомиру Винару почесного звання Академіка Острозького Академічного Братства²⁵. Під час свого перебування в Острозі Л. Винар мав нагоду особисто зустрітися з членами Острозького осередку та обговорити питання майбутньої співпраці.

В цьому ж році на чергових зборах Острозького осередку УІТ було ухвалено дату проведення чергової конференції університету “Острозька академія” спільно з УІТ, присвяченої 100-річчю від дня народження О. Оглоблина²⁶. Як і було заплановано, конференція відбулася 22-23 травня 2000 р. в університеті “Острозька академія”. В роботі конференції взяв участь і Л. Винар. Тоді ж відбулася презентація спільного видання УІТ і “Острозької академії” – першого тому серії “Оглобляна” “Олександр Оглоблин: дослідження та матеріали. До століття від дня народження історика”²⁷.

Існування осередку УІТ при Університеті “Острозька академія” сприяло поглибленню контактів між установами не лише у науковій, а й видавничій сферах. Ідея спільних видань УІТ та Острозького колегіуму була висловлена Л. Винаром у листах до М. Ковальського ще в 1996 р.²⁸. Пізніше вона обговорювалася вченими протягом 1998 р. В листі до ректорату академії Л. Винар зазначив: “ми бажали б у майбутньому спільно видавати деякі видання з тим, що видатки за друк і папір УІТ взяло на себе”²⁹. Першим спільним виданням Острозької академії та УІТ став вже згадуваний вище збірник на пошану М. Ковальського. А в 2003 р. за підтримки видавничої комісії УВАН було опубліковано “Лекції з джерелознавства” В. Антоновича, зредаговані та підготовлені до видання М. Ковальським³⁰. У передмові до

видання Л. Винар зокрема зазначив: “ Видання цієї важливої праці стало початком співпраці наших установ, і вірю, що причиниться до її майбутнього розвитку в науково-видавничій і академічній ділянках”³¹. З перспективи часу можемо ствердити, що сподівання Л. Винара справдилися – у співпраці Острозької академії та УІТ було видано ряд цінних монографій³², “Наукові записки” університету (серія “Історичні науки”)³³, крім того, з 2003 р. в університеті діє редакційне бюро журналу “Український історик”.

З розвитком діяльності Острозького осередку УІТ при Острозькій академії зріс інтерес до вивчення української діаспори. Рішенням вченої ради університету в 2002 р. було створено Інститут дослідження української діаспори. Метою діяльності Інституту є вивчення різних аспектів життя, діяльності, творчого й наукового доробку українців, які проживають на еміграції, а також розширення й поглиблення наукових та культурних зв'язків із українською громадськістю поза межами України. Від початку заснування Інститут тісно співпрацює з УІТ, зокрема в реалізації одного із напрямків роботи установи – організації та проведенні наукових конференцій, під час яких розглядалися важливі проблеми дослідження діаспори та співпраці з нею. Так в 2003 р. відбулася Міжнародна наукова конференція, присвячена 40-річчю журналу “Український історик” (1963-2003) за активної організаційної підтримки Інституту досліджень української діаспори, Українського історичного товариства, Острозького осередку УІТ, Світової Наукової Ради при Світовому Конгресі Українців та Історичної Секції Української Вільної Академії Наук у США. В підсумках конференції було прийнято ряд резолюцій, в яких визначено внесок журналу УІТ в збереження та розвиток єдиної історичної науки, роль його засновника і редактора – проф. Л. Винара, а також його колег-співробітників у виданні журналу, розповсюдженні наукового часопису в Україні та створенні наукових осередків.

У вересні 2004 р. відбулася перша міжнародна наукова конференція “Українська діаспора: проблеми дослідження”, в якій взяли участь науковці з України, Німеччини, Канади, США та інших країн, в тому числі і керівники наукових установ. На заключному засіданні конференції проф. Л. Винара за заслуги перед українською наукою й значний внесок в розбудову Національного університету “Острозька академія” було нагороджено срібним орденом князя Костянтина-Василя Острозького³⁴.

Друга міжнародна наукова конференція “Українська діаспора: проблеми дослідження” відбулася 22-23 травня 2006 р. В ній взяли участь понад 80 учасників з України, країн Європи, США, Канади, які обговорили важливі проблеми наукового дослідження української діаспори та співпраці між українцями світу.

Згадані конференції, які довели і підкреслили необхідність ґрунтовного вивчення феномену української діаспори, систематичні дослідження

української діаспори як явища, проведені в університеті, започаткування викладання кількох навчальних курсів, пов'язаних з життям української спільноти за кордоном, тісна співпраця з українськими науковими установами в діаспорі дали підстави для створення в Національному університеті “Острозька академія” кафедри історії української діаспори. Відкриття першої як в Україні, так і в діаспорі кафедри такого типу відбулося 12 жовтня 2007 р. Проф. Л. Винар став почесним завідувачем кафедри та її почесним професором.

Як бачимо, м. Острог займає певне місце і в житті відомого українського вченого Л. Винара. Він частково звертався до історії Острога в своїй праці та є автором енциклопедичних статей, присвячених історії роду князів Острозьких.

Крім того, Л. Винар тісно пов'язаний з містом і через свою науково-організаційну діяльність, щодо створення Острозького осередку УІТ при Острозькій академії. З перспективи 12 років можемо ствердити, що співробітництво між двома установами, починаючи з 1995 р. від заснування осередку УІТ в Острозі до створення кафедри історії української діаспори, еволюціонувало, вийшло на якісно новий рівень. Співпраця УІТ в особі його президента Л. Винара та Національного університету “Острозька академія” розкриває нові можливості для поглиблення контактів і порозуміння українців у світі, є вагомим внеском в поглиблення діаспорознавчих досліджень в Україні та розвиток української історичної науки загалом.

Література

1. Оглоблин О. Слово про Любомира Винара // Студії з історії України. – Нью-Йорк, 1995. – С. 292-293; Домбровський О. Ювілей, що заслуговує на особливу увагу (до 65-ліття українського історика Л. Винара) // Національна трибуна (Нью-Йорк), 1997. – 18 травня, ч. 20. – С. 4; Ісасвич Я. Любомир Винар: Матеріали до бібліографії // Бібліографія українознавства: Бюлетень комісії української бібліографії міжнародної асоціації українців. – Львів, 1992. – Ч. 1; Любомир Винар: історик, педагог, бібліограф / за ред. О. Домбровського. – Мюнхен; Нью-Йорк; Торонто: Українське Історичне Товариство, 1982. – 71 с.; Жуковский А. Любомир Винар: життя і діяльність // Любомир Винар: бібліографічний покажчик (1950-1997). – Львів; Київ; Париж; Нью-Йорк; Торонто, 1998. – С. 7-27. Ісасвич Я. Любомир Винар: Матеріали до бібліографії // Бібліографія українознавства: Бюлетень комісії української бібліографії міжнародної асоціації українців. – Львів, 1992. – Ч. 1; Ковальський М. Внесок Любомира Винара в розробку проблеми “Наукова історична школа” // Український Історик. – 1997. – Ч. 1-4. – С. 40-46; Гирич І. Засновник грушевськознавства // Михайло Грушевський: історик і будівничий нації Статті і матеріали. – Нью-Йорк; Київ; Торонто, 1995. – С. 18-22; Калакура Я. Вклад “Українського історика” в розвиток національної історіографічної школи // Українознавство в розбудові держави. – Київ, 1994. – Кн. 1. – С. 154-156; Штогрин Д. Бібліографія праць Любомира Винара // Любомир Винар: історик, педагог, бібліограф / За ред. О. Домбровського. – Мюнхен; Нью-Йорк; Торонто: Українське Історичне Товариство, 1982. – 71 с.

2. Епістолярні джерела до утворення осередку УГТ в Острозі (упор. Алла та Віктор Атаманенки) // Осягнення історії: Зб. наук. праць на пошану професора Миколи Павловича Ковальського з нагоди 70-річчя. – Острог; Нью-Йорк, 1999. – С. 554.

3. Ковальський М. Осередок Українського історичного товариства в Острозі // Український історик. – 1997. – Ч. 1-4. – С. 205-210.

4. Ковальський М. Внесок професора Любомира Винара в розробку проблеми “наукова історична школа” // Український історик. – Нью-Йорк, Київ, Львів, Торонто, Париж, 1995. – Ч. 1-4. – С. 40-47; Ковальський М., Атаманенко А. Теоретичне обґрунтування грушевськознавства // Проблеми історії України. Факти, судження, пошуки. Міжвідомчий збірник наукових праць. Київ, 2001. – С. 31-41.

5. Атаманенко А. Бюлетень Українського історичного товариства як джерело до його історії // Збірник праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2005. – Вип. 13. – С. 284-305; Атаманенко А. Джерела до історії Українського історичного товариства: бюлетень і обіжні листи // Матеріали до історії Українського історичного товариства. – Нью-Йорк; Острог, 2006. – С. 12-35; Атаманенко А. Роль журналу “Український історик” у розвитку української історіографії (до 40-річчя видання) // Українська історична наука на сучасному етапі розвитку. II міжнародний науковий конгрес українських істориків. – Кам’янець-Подільський; Київ; Нью-Йорк; Острог, 2006. – Т.2. – С. 154-160.

6. Атаманенко А. Острозький осередок Українського історичного товариства // На службі Клію: Збірник наукових праць на пошану Любомира Романа Винара, з нагоди 50-ліття його наукової діяльності. – Київ; Нью-Йорк; Торонто; Париж; Львів, 2000. – С. 107-111; Атаманенко А. Листування Миколи Ковальського як джерело до вивчення історії Українського історичного товариства // Наукові записки. Серія: “Історичні науки”. Редкол.: І.Д. Пасічник (гол. ред.), Л. Винар (гол. ред.), В.В. Трофимович (відп. ред.) та ін. Острог, 2004. – Вип. 4: Збірник на пошану професора Миколи Павловича Ковальського. – С. 40-46; Атаманенко А. Наукова ювілейна конференція в Острозі // Український історик. – 1996. – Ч. 4. – С.423-424. Атаманенко А. Ювілей проф. М. Ковальського // Новий шлях. – 1999. – 28 серп., Ч. 34. – С. 8.

7. Сакада Л. УГТ в Україні (1990-1997) (Короткий огляд) // Український історик. – 1997. – Ч. 1-4. – С. 211.

8. Винар Л. Історія українського раннього друкарства 1491–1600. – Чикаго; Денвер, 1963. – 88 с.

9. Винар Л. Львівський буквар Івана Федоровича // Свобода. – 1959. – 22 квітня. – Ч. 77; його ж. Історія українського раннього друкарства (1491-1600) // Самостійна Україна. – 1960. – Ч. 4. – С. 9-12; його ж. Історія українського раннього друкарства (1491-1600) // Самостійна Україна. – 1960. – Ч. 5. – С. 6-8; його ж. Історія українського раннього друкарства (1491-1600) // Самостійна Україна. – 1960. – Ч. 6. – С. 6-7; його ж. Розвиток білоруського українського друкарства в 15-му столітті // Самостійна Україна. – 1960. – Ч. 8. – С. 11-15; його ж. Розвиток білоруського українського друкарства в XVI-XVII // Самостійна Україна. – 1960. – Ч. 9/10. – С. 10-13; його ж. Розвиток білоруського українського друкарства. Третій розділ: друкарство в Галичині // Самостійна Україна. – 1960. – Ч. 9/10. – С. 10-13; його ж. Історія українського раннього друкарства // Самостійна Україна. – 1961. – Ч. 11. – С. 9-13; Історія українського раннього друкарства // Самостійна Україна. – 1961. – Ч. 12. – С. 16-18; його ж. Розвиток білоруського і українського друкарства // Самостійна Україна. – 1961. – Ч. 1. – С. 6-9; Розвиток білоруського і українського

друкарства. Вїзд Федоровича до Острога і поворот до Львова // Самостійна Україна. – 1961. – Ч. 3. – С. 7-10.

10. Винар Л. Козацька Україна. – Київ; Львів; Нью-Йорк; Париж, 2003. – С. 212.

11. Там само. – С. 208.

12. Wynar L. Ostrozky // Encyclopedia of Ukraine / Ed. by Danylo Husar Struk. – Toronto; Buffalo; London, 1993. – Vol. 3. – P. 735-736.

13. Wynar L. Ostrozky Konstantyn // Encyclopedia of Ukraine / Ed. by Danylo Husar Struk. – Toronto; Buffalo; London, 1993. – Vol. 3. – P. 736.

14. Люблінська унія // Енциклопедія українознавства: Словникова частина / Гол. ред. В. Кубійович. – Львів, 1994. – Т. 4. – С. 1392. – Без підп.; Сагайдачний

Конашевич Петро // Енциклопедія українознавства: Словникова частина / Гол. ред. В. Кубійович. – Львів, 1994. – Т. 7. – С. 2686.

15. Винар Л. Наше листування // Осягнення історії: 36 наук. праць на пошану професора Миколи Павловича Ковальського з нагоди 70-річчя. – Острог; Нью-Йорк, 1999. – С. 553-554

16. Епістолярні джерела... – С. 556-557.

17. Ковальський М. Осередок Українського історичного товариства в Острозі // Український історик. – 1997. – Ч. 1-4. – С. 212.

18. Осередок ім. М. Грушевського в Острозі // Український історик. – 1995. – Ч. 1-4. – С. 356-357.

19. Там само. – С. 556.

20. Атаманенко А. Наукова ювілейна конференція... – С. 424.

21. Ковальський М. Осередок Українського історичного товариства... – С. 210.

22. Епістолярні джерела до утворення осередку УІТ в Острозі... – С. 572.

23. Там само. – С. 570.

24. Бібліотека УІТ при Острозькій академії // Український історик. – 1997. – Ч. 4. – С. 371.

25. Атаманенко А. Вшанування проф. Любомира Винара в Острозькій Академії // Український історик. – Нью-Йорк; Торонто; Київ; Львів; Мюнхен; 1999. – Ч. 2-4. – С. 333.

26. Вихованець Т. Збори Острозького Осередку УІТ ім. М. Грушевського // Український історик. – Нью-Йорк; Торонто; Київ; Львів; Мюнхен, 1999. – Ч. 2-4. – С. 359-360.

27. Атаманенко А., Ковальський М. Наукова конференція з нагоди 100-річчя від дня народження О. Оглоблина і 35-ліття Українського Історичного Товариства в Острозі // Український історик. – Нью-Йорк; Торонто; Київ; Львів; Париж, 2000. – Ч. 1-3. – С. 307-309.

28. Епістолярні джерела... – С. 572.

29. Там само. – 575.

30. Антонович В. Лекції з джерелознавства. Ред. М. Ковальський, Л. Винар (голова видавничої комісії УВАН). Острог; Нью-Йорк; Українська вільна академія наук у США, Національний університет “Острозька академія”, 2003. – 382 с.

31. Винар Л. Передмова // Антонович В. Лекції з джерелознавства... – С. 7.

32. Олександр Мезько-Оглоблин: дослідження та матеріали: (до століття народження історика) / Ред. Л. Винар; Упоряд. А. Атаманенко. – Нью-Йорк; Острог; Київ; Торонто: Укр. Історичне Т-во; Університет “Острозька Академія”, 2000. – 192 с., (Серія “Оглобліняна”, Т. 1); Винар Л. “Український Історик”: 40 років служіння науці 1963 – 2003: статті і матеріали. – Нью-Йорк; Острог, 2003. – 421с.;

Мезько-Оглоблин Олександр. Люди Старої України та інші праці. / Ред. Л. Винар; Упоряд. А. Атаманенко. УІТ, Ун-т "Острозька академія". – Острозьк, Нью-Йорк, 2000. – 456 с.; Описи Острозької другої половини XVI – першої половини XVII ст. / Упор. В. Атаманенко; Редактор Л. Винар. – Острозьк, 2004. – 384 с. (Серія: "Історичні джерела". Ред. Л. Винар, Т. 1); Винар Л. Атаманенко А. Українське Історичне Товариство: сорок років діяльності (1965 – 2005): Видання з нагоди Третього Міжнародного конгресу українських істориків (Луцьк, 17-19 трав. 2006 р.). – Нью-Йорк; Острозьк, 2006. – 117 с.; Мацьків Теодор. Хмельниччина в тогочасних західноєвропейських джерелах. – Острозьк; Нью-Йорк, Українське Історичне Товариство, Національний університет "Острозька академія", 2007. – 184 с., (Серія "Історичні монографії". Ред. Л. Винар, Т. 6); Матеріали до історії Українського Історичного Товариства: Збірник документів / Ред. Алла Атаманенко. Нью-Йорк, Острозьк, 2006. – 384 с., (Серія: "Історичні джерела". Ред. Л. Винар, Т. 2).

33. Наукові записки. Серія: "Історичні науки". Нац. ун-т "Острозька академія", Українське Історичне Товариство; Світова Наукова Рада Світового Конгресу Українців. Редкол.: І. Д. Пасічник (гол. ред.), Л. Винар (гол. ред.), В. В. Трофимович (відп. ред.) та ін. – Острозьк, 2004. – Вип. 4: Збірник на пошану професора Миколи Павловича Ковальського. – 534 с.; Наукові записки. Серія: "Історичні науки"/ Національний університет "Острозька академія", Українське Історичне Товариство, Світова Наукова Рада Світового Конгресу Українців; Редкол.: І. Пасічник (відп. ред.), Л. Винар (відп. ред.), А. Атаманенко (ред.) та ін. – Острозьк; Торонто; Нью-Йорк, 2005. – Вип. 5: Матеріали міжнародної конференції "Українська діаспора: проблеми дослідження". – 360 с.; Наукові записки. Серія: "Історичні науки"/ Нац. ун-т "Острозька академія", Українське Історичне Товариство; Редкол.: І. Д. Пасічник (гол. ред.), Л. Винар (гол. ред.), В. В. Трофимович (відп. ред.) та ін. – Острозьк, 2006. – Вип. 6. – 415 с.; Наукові записки. Серія: "Історичні науки"/ Нац. ун-т "Острозька академія", Українське Історичне Товариство; Редкол.: І. Д. Пасічник (гол. ред.), Л. Винар (гол. ред.), А. Атаманенко (ред.) та ін. – Острозьк, 2006. – Вип. 7. – 543 с.; Наукові записки. Серія: "Історичні науки"/ Нац. ун-т "Острозька академія", Українське Історичне Товариство; Редкол.: І. Д. Пасічник (гол. ред.), Л. Винар (гол. ред.), А. Атаманенко (ред.) та ін. – Острозьк, 2007. – Вип. 8. – 528 с.

34. Атаманенко А. Міжнародна конференція, присвячена вивченню діаспори // Український історик. – 2004/2005. – Ч. 3-4/1. – С. 333.